పాటకచేరి

1

ఒకరోజు మధ్యాన్నం అమలాపురంసత్రంలోంచి నలుగురుమనుషులు బయలుదేరారు. అందులో ముందరనడిచే ఆయన గురువులాగు కనపడుతున్నారు. బంగారంచుట్టిన రుద్రాక్షకాయ మెళ్ళోనూ, యెండాకాలమైనా బుజంమీద శాలువా, అధికారం సూచించే మొహంమడతలూ ఆయనకి అధ్యక్షత నిస్తున్నాయి. ఇంకొకడు తాంబూరా, ఫిడేలూ పట్టుకున్నాడు. వాడే శిష్యుడు. అయిదేళ్ళనించి సంగీతం నేర్చుకోగా నేర్చుకోగా, పాటకచేరిలో తాళం వెయ్యగా వెయ్యగా గురువుగారు శ్రుతి పెట్టియిస్తే, తాంబూరామీటడం వొచ్చింది యిప్పటికి. ఈ జన్మలోగాని, యింక వొచ్చే అయిదారు జన్మలకుగాని, అతనికిగాని, అతనితో రక్తసంబంధమున్న యింకెవరికిగాని సంగీతం రాదని గురువుకీ తెలుసు, శిష్యుడికీ తెలుసు. కాని రోజూ గురువూ, అతనూ సంగీతం నేర్పుతున్నట్టూ, నేర్చుకుంటున్నట్టూ ఒకగంట నాటకమాడి సంతోషిస్తోవుంటాడు. అదిగాక యీ శిష్యుడు తెల్లారకట్ట నాలిగింటికే లేచి సాధనచేస్తోవుంటే, చుట్టుపక్కల కుక్కలు కుయ్యో మొర్రో అని శ్రుతి కలిపి అరిచి అందరి నిద్రనీ చెడకొట్టేవి. వూళ్లో పెద్దమనుషులు కొందరుచేరి, అతనికి సిఫారసుచేసి, పొరుగూరులో కరణీకం యిప్పిస్తామన్నారుగాని, అతను సంగీతం వొదిలిపెట్టడానికి వొప్పుకోలేదు. మూడో ఆయన చంకలో మద్దెల పెట్టుకున్నాడు. నాలుగో ఆయన వూరికే చేతులు జోడించుకుని వెంటనడుస్తున్నాడు. అతనికిమాత్రం ఒక కోటు దానికి మూడుజేబులూ ఉన్నాయి. ఆయనకీ, సంగీతానికీ సంబంధం యేమీలేదు. అయినా వీళ్ళ వెంబడి అప్పులవాడిమల్లే తిరుగుతో వుంటాడు. పాట కచేరీల్లో తల వొకటే వూయిస్తాడు. అప్పుడప్పుడు పరవశత్వం యెక్కువై, చుట్టుపక్కల వాళ్ళమీద దొర్లడం, ఉన్నట్టుండి తెలియనివాళ్ళ వీపుమీద తటాలున చరచడం, యెవరన్నా సంగీతం వినకుండా మాట్లాడుతోవుంటే, వాళ్ళకంటె బిగ్గిరిగా అరవడం యీయన దుర్గుణాల్లో ముఖ్యమైనవి. ఒకసభలో డిప్టీకలెక్టరుగారి వీపుమీద చురుక్కున కొట్టి, 'బలే బలే' అనేప్పటికి, ఆయన అదిరిపడి 'పోలీసులు, పోలీసులు' అని కేకలేశాడు. ఈ పనిలేని ఆయన యెక్కడివాడో, యెందు కిటా వీళ్లతో తిరుగుతాడో యెవరికీ తెలీదు.

వీళ్ళు మెల్లిగా నడుచుకుంటో వెళ్ళి టవును హాలు చేరుకున్నారు. ఒకరూపాయీ, రెండు రూపాయలూ రేట్లుపెట్టి, వీళ్ళ పాటకచేరి. ఆవాళ, అప్పుడు నాలుగున్నరయింది. ఈ నలుగురూ ప్లాటుఫారమెక్కి, శ్రుతిచేసుకుంటున్నారు. అయిదున్నరయింది. వెనక ఒకరూ, ముందు యిద్దరూ కూచుని వున్నారు. శిష్యుడు వెళ్లి బయట చూశాడు. ఒకరూ కనపడలేదు. ఆరున్నదాకా, ఆఫిడేలూ, మద్దెలా ముందుపెట్టుకుకూచున్నారు. ఇంకా ఆరుగురు వొచ్చారు, పావుగంట కొకరుచొప్పున, యీ లోపల యిదివరకు వొచ్చినవాళ్లల్లో

చలం

వొకరు విసుగెత్తి తిట్టుకొంటో వెళ్లిపోయినారు. గాసులైట్లు నాలుగు వొచ్చాయి. ప్రేక్షకుల్లో వొకరు "పాడుతోవుంటే విని చాలామంది వొస్తారు. ప్రారంభించండి" అన్నారు. మొదట భైరవివర్ణం. అయిదారు నిమిషాలూ పాడారు. ఇద్దరు, ముందుకూచున్న వాళ్ళు వెళ్లిపోయినారు. పావుగంటలో యిద్దరు గాఢనిద్రపోయినారు, ఒకరిమీదికి ఒకరు వొరిగి, యింకొకడు ఆవలిస్తున్నాడు. ఇంకోముసలాయన విసుక్కుంటూ గొణుక్కుంటూ కూచున్నాడు. నల్లకోటూ, పచ్చ టై వేసుకున్న ఇంకో పెద్దమనిషి తన భార్యపోయిన సాయంత్రం జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని, తన వొంటరితనానికి తనే దిగులుపడుతో కళ్లనీళ్లు పెట్టుకుంటున్నాడు. ఇంకా యిద్దరు ఒకరి మొహాలు ఒకరు చూసుకుని నవ్వుతో బైటికి పరిగెత్తారు. గురువుగారు సంగీతం ఆపి, ఫిడేలు ముందు పెట్టారు. నలుగురిలో పనిలేని ఆయన లేచి,

"యీవూళ్లో యెవరికీ సంగీతంమీద అభిమానంలేనట్టుంది, ఇటువంటి అద్వితీయులైన విద్వాంసులు వొస్తే వినడానికి యేనలుగురో వొచ్చారు. యిట్లాంటి సంగీతం వినే అదృష్టం యీ జన్మలో మళ్లీ తటస్థిస్తుందా? వొచ్చినవాళ్లుకూడా సంగీతం అర్థమయ్యేవాళ్లలాగు లేరు. మీఖర్మం" అన్నాడు.

నల్లకోటాయన లేచి చాలా విచారంతో, యేడుస్తున్న కంఠంతో, కన్నీళ్లు తుడుచుకొంటో "కచేరి అయిపోయిందా?" అని అడిగాడు.

"అయితే మా టిక్కట్ల డబ్బు యిచ్చెయ్యండి, పోతా"మని ఆవలించే ఆయన అన్నాడు.

"ఇచ్చిన డబ్బు తిరిగి యిస్తారా?" అన్నాడు పనిలేనిఆయన.

"అయితే పాడండి" అన్నాడు, పుష్యరాగాల అంటుజోళ్ల కోమటి, వూరివారందరూ వొస్తారనీ, తన సంగీతాభిలాషా, రసికత్వమూ చూస్తారనీ, రెండు రూపాయలు పెట్టి టిక్కట్టుకొని వచ్చాడు. లెఖ్ఖవేసి చూస్తే అప్పటికి అణన్నర సంగీతమన్నా కాలేదు. అతని తమ్ముడిపెళ్లికి పదిహేనురూపాయలిచ్చి, నాలుగుగంటలసేపు పాడించారు. ఒక దురదృష్టవంతుడిచేత.

పనిలేనిఆయన గురువుగారివంక భక్తితో చూశాడు.

"చెవిటివాళ్ళకీ, దున్నపోతుకన్నా నా సంగీతం పాడతాగాని, యిక్కడ నాముందు వీళ్ళున్నంతసేపూ ఫిడేలుమీద చెయ్యి వెయ్యను" అన్నాడు గురువు.

శిష్యుడుమాత్రం, ఆపాలో లేదో తెలియక, తాంబూరా మీటుతోనేవున్నాడు. దాంతో వాళ్ళకి కోపమొచ్చి, "మా డబ్బు మాకియ్యండి" అని నలుగురూ అరిచారు. నిద్రపోయిన వాళ్ళలో ఒకరు యీ అరుపులు విని లేచి, సంగీతానికి తలవూయిండం మొదలుపెట్టాడు. పనిలేనిఆయన గురువుగారి అనుజ్ఞతీసుకొని యెవరిడబ్బు వాళ్ళకి యిచ్చేసి, 'యింకపొండి'

అన్నాడు. వాళ్లు ఆ నిద్రపోయ్యే ఆయన్ని వూయించి వూయించి లేవుకొని తీసుకుపోతున్నారు. ఆయన "నాకు వొకటే పీడకలలు వొచ్చాయి. ఇంటి దగ్గిరికి వెళ్ళడమంటే భయమేస్తోంది" అంటున్నాడు. తలతిప్పేఆయన నడుస్తున్నా సగంనిద్దట్లో "వెంకీ యెందుకే అట్లా తిడతావు?" అంటున్నాడు.

2

టిక్కట్ల డబ్బు వాపసు చేస్తున్నారని తెలిసి సగంలో వెళ్ళిపోయినవాళ్ళు కొంతసేపట్లో తిరిగివొచ్చారు. పాట జోరుగా వినపడుతోంది. హాలు తలుపులూ, కిటికీలూ బార్లా తీసివున్నాయి. లోపల నాలుగుమూలలా నాలుగు గాసులైట్లు తెల్లగా వెలుగుతున్నాయి. ప్లాటుఫారంమీద గురువుగారు పాడుతో ఫిడేలు గిరగిర వాయించేస్తున్నారు. శిష్యుడు కునికిపాట్లు పడుతున్నాడు; గాని వేళ్లు తాంబూరా తీగెమీద కదులుతోనే వున్నాయి. అయినా యెప్పుడు గురువుగారి వెనకాలే తాంబూరా, అతనూ మీద దొర్లుతారో అని చూసేవాళ్ళకి భయంగా వుంది. మద్దెల అతను చేతులు కనపడకుండా బాదేస్తున్నాడు. కొంచెం వేగం తగ్గినప్పుడుమాత్రం, ఆ జుట్టుముడి మొహంచుట్టూ పడడంచేత, నాటకంలో హిరణ్యాకశిపుడిలాగు కనపడతాడు; పనిలేనిఆయన తల అతివేగంగా వూయించాడు. తలలేని మొండెంవలె చూసేవాళ్ళకి బెదురుకలుగుతోంది. వాళ్లముందు కుర్చీల్లోనూ, బెంచీలమీదా వొక్కరూ లేరు. ఒక పిచిక మాత్రం దూలం తొర్రలోంచి తల పైకెత్తి బెదురుతో చూస్తోంది. ఒక గబ్బిలం గుండెలూ రెక్కలూ కొట్టుకొంటో ఆశబ్దంనించీ, వెలుతురునించీ తప్పించకోలేక తడుములాడుతోంది. యీ వొచ్చిన వాళ్లు యేం చెయ్యడానికీ తోచక నుంచున్నారు. ఒకడు ధైర్యంచేసి దగ్గాడు; కాళ్లు చరిచాడు; 'యామండోయ్' అని అరిచాడు. వాడి గొంతుక శబ్దం వాడికే వినపడలేదు. దానితో వాడికి భయంపుట్టి పక్కనున్న వాడి నడుం కావిలించుకొన్నాడు. వెనకనున్న జక్కుల కుర్రవాడు ధైర్యంచేసి ముందరికి వొచ్చి, తలలేని ఆయన జబ్బ పట్టుకుని వూయించాడు. రెండో చెయ్యి కుర్రాడిచెయ్యిని లాగేసిందిగాని, తలమాత్రం కనపడనేలేదు. తల ఆపైన యెక్కడో వుండాలని వూహించి చేతులడ్డపెట్టి పట్టుకున్నాడు. అప్పు డా పనిలేని ఆయన కళ్లు తెరిచి, కలలోంచి మేలుకున్నవాడి మల్లె నిదానించి అయిదు నిమిషాలు చూసి,

'ఏమిటి?' అని అడిగాడు మెల్లిగా.

"మాటిక్కట్లడబ్బు" అన్నారు.

ఒక్కనిమిషమైనా మాట్లాడడానికి జీవితంలో వ్యవధి లేనట్లు. తన రొంటినివున్న రూపాయలసంచి వాళ్ళమీద పారేసి, మళ్ళీ తల కనపబడకుండా తిప్పేస్తున్నాడు. యెవరిడబ్బు వాళ్ళు తీసుకుని, మిగిలింది కూడా సమానంగా పంచుకుని, అర్ధరూపాయి మిగిలితే దాన్ని మార్చుకుందామని, వుత్తసంచీ అక్కడ పారేసి వాళ్లు వెళ్ళిపోయినారు.

ఫిడేలు కమాను యెగిరిపోతోంది. మద్దెల మోగిపోతోంది. తల తిరిగిపోతోంది. గాసులైట్లు వెలిగిపోతున్నాయి. సంగీతమాధుర్యం టౌనుహాలుచుట్టూ వున్న యిసుకపర్రలో యింకిపోతోంది. వూరు నిశ్చింతగా నిద్రపోతోంది. శిష్యుడు నిద్రపోతున్నా వేళ్లు కదులుతోనేవున్నాయి. క్లబ్బుజమాను తలుపుముయ్యటానికి వొచ్చి, ఏమీతోచక, నుంచుని నుంచుని అట్లానే తలుపుప్రక్కన నిద్రపోయినాడు.

తెల్లారకట్ట మూడున్నరకి ధన్యాసిరాగం మొదలుపెట్టారు. కోళ్ళూ కాకులూ భయపడుతో చూశాయి. చల్లగాలి చెమట పట్టిన వారి వొళ్ళకి తగిలింది. వెలుతురు సందేహిస్తో లోపలికి గాసులైట్ల మీదికి పాకింది. తలుపుముందు ఒక గొల్లపిల్లవాడు వొచ్చి నుంచుని తదేకధ్యానంగా వింటున్నాడు. ఒక నల్లమచ్చల ఆవూ, దూడా అతనివెనక నుంచున్నాయి, చెవులు నిక్కపొడుచుకుని వింటో. "నిన్ను చూచి ధన్యుడైతి" అనే కీర్తన యెత్తుకుని గురువుగారు ప్లాటుఫారంమీదనుంచి లేచారు. తక్కిన యిద్దరూ వెనకలేచారు. శిష్యుడికి మెళుకువ రాలేదు. పాడుతో వెళ్ళి ఆగోవుకీ, పిల్లవాడికీ ప్రదక్షణంచేస్తో తిరిగారు. నిద్రపోయ్యే లైట్ల మనిషి యీగోలకి లేచి ఆశ్చర్యంతో క్లబ్బు జమానువంక బెదిరి బెదిరి చూస్తున్నాడు. యేదన్నా ఆపద తటస్తిస్తే దాక్కునేందుకు మంచిచో టేదా అని చూస్తున్నట్లున్నాడు. గాసులైట్లవాడు పనిలేనాయన్ని డబ్బడిగాడు. ఆయన తన స్వంతం యెనిమిది రూపాయలు యిచ్చాడు. క్లబ్బుబంట్రోతు అద్దె అడిగాడు. పనిలేనిఆయన జేబులు తడుముకుని తెల్లబోయినాడు. పాడుతోనే గురువుగారు కోపంతో మెళ్ళో బంగారు రుద్రాక్ష తెంపచూశారు. కాని అది రాలేదు. మద్దెలాయన ఆయన చెయ్యి ఆపి, తన వేలి బంగారువుంగరం తీసి క్లబ్బువాడి చేతిలో పెట్టాడు. అందరూ పాడుతో వూళ్ళోకి బయలుదేరారు. క్లబ్బు జవాను తెల్లబోయి వాళ్ళవంక చూస్తో నుంచున్నాడు.

3

పాటకచేరీ వాళ్లు మార్కెట్టుదగ్గిరికి వెళ్లి మధ్యనుంచుని పాడడం ఆరంభించారు. పెద్ద గుంపు పోగయింది. గురువుగారు,

"సంగీత జ్ఞానవిహీనులకు మోక్షముకలదా ?" అని యెత్తుకొని, ఆవేశంతో వూగిపోతున్నారు. పిచ్చివాడని అందరూ జాలితో తలలు వూయించారు. యెండయెక్కింది. అయిదేసి నిమిషాలు విని పాతవారు వెడుతోవుంటే, కొత్తవారు వొస్తున్నారు. పదకొండింటికి వినడానికి వొక్కరూలేరు. దగ్గిరవున్న గంపలవాళ్ళు కూడా చాలాదూరంగా జరిగిపోయినారు. పాడుతోనే సత్రందోవపట్టారు. సత్రానికి వెళ్ళి పాటఆపి, దేహాలు గోడకి జారేశారు. అలిసిపోయినారు. నిద్రలేదు. నిన్న మధ్యాహ్నంచేసిన భోజనం. కడుపులు మాడుతున్నాయి. ఒకరి మొహాలు ఒకరు చూసుకున్నారు. అందరూ పనిలేనిఆయన మొహంకేసి చూశారు. ఆయన కన్నీరుతో తలవొంచుకున్నాడు. ఇంతవరకూ ఆపూటకి వుడకేసుకోడానికి బియ్యం లేని గతి పట్టలేదు, ఆవాళదాకా. అతని దిగులుచూసి గురువుగారు చిరునవ్వు నవ్వి,

"స్నానం చేస్తే మనకి యీ మత్తు వొదులుతుంది రండి" అని లేచారు.

దోవలో పనిలేనిఆయన "మరి యీవాళ భోజనం?" అంటున్నాడు. గురువుగారు అతన్ని చూసి నవ్వి "నీదు చరణములే గతి యని" అని మెల్లిగా పాడారు.

పనిలేనిఆయన "అన్నవస్త్రములు కేమి గతియని యెన్నడైన నిన్నడిగితినా" అని గార్దభస్వరంతో పాట లాగు అన్నాడు.

"పాలముంచినా, నీటముంచినా, పాదములేగతి" అని పాడారు శిష్యుడుగారు.

అతన్ని వీపుమీద తట్టి, "యిప్పుడు ముందునీట మునిగేది నిజం" అన్నాడు మద్దెలఆయన.

"తరవాత పాలమునిగేదీ నిజమే" అని గురువుగారు అంటోవుండగానే, వెనకయెవరో పిలుస్తున్నట్టు వినపడ్డది. ఆగారు. ఒక ముసలిఆమే, ఆమె నౌకరుగావును రోజుకుంటో వొచ్చారు. ఆమె గురువుగారి పాదాలకి ఆ రోడ్డుమీదనే నమస్కారంచేసి,

"తమ పాదధూళి చేత నాయిల్లు ఒక్కసారి పవిత్రం చెయ్యాలి" అని ప్రాధేయపడ్డది. అందరూ తెల్లబోయి, యిదేదో వేళాకోళ మనుకుని, సందేహంతో చూస్తున్నారు.

"సంగతంతా తరవాత మనవి చేసుకుంటా. పొద్దెక్కింది. అలసిపోయివున్నారు. రండి" అంది.

భక్తితో పొంగే ఆమెకంఠం విని, కళ్లుచూసేటప్పటికి వాళ్ళ మొహాలు విప్పారాయి.

"మధ్యాహ్నంనించి తప్పకుండా వస్తాము. మరి యిప్పుడు స్నానంకాలేదు. భోజనం...." అనేటప్పటికి డొక్క లోతుకు పీక్కుపోయిన శిష్యుడికి కళ్ళనీళ్ళు తిరిగాయి. గురువుగారు అప్పుడే మళ్ళీ వెళ్ళి ఆమె యింటిలో కచేరి మొదలుపెడతారుగావునని అతని గుండెలు గబగబలాడాయి.

"స్తానానికి వేన్నీళ్ళు సిద్ధంగా వున్నాయి. యీలోపున వంటలవుతాయి. యింక మీరు మాటా డక రండి. మీకు దాసులు. అర్చకులు యెక్క డంటే అక్కడే దొరుకుతారు. పూజచేసి ధన్యతను పొందడానికి మీవంటి మహాత్ములు నా కెక్కడ దొరుకుతా" రంది.

నలుగురిలో యిద్దరు బ్రాహ్మలు, ఒకడు నాయుడు....సందేహించాడు. ఆకలిమాత్రం పీకుతోంది.

"సందేహించకండి. బ్రాహ్మలే వంటచేస్తారు. రండి" అంది.

శిష్యుడి మొహంలో నురుగులాగ చొంగ బయలుదేరింది. డమడమా కొట్టడానికి మద్దెలయ్య మద్దెల వెతుక్కున్నాడు. గురువుగారు,

"నీ నామ రూపములకు నిత్యాజయ

మంగళం" అనుకుంటో నడిచారు.

4

ఆమె వాళ్ళనో పెద్దమేడలోకి తీసికెళ్ళింది. నలుగురికీ సలక్షణంగా తలంట్లు పోయించి, కట్టుకోడానికి పెద్దపెద్ద బనారసు బట్టలు యిచ్చారు. అందమైన సావిట్లో, వెండిచెంబులుపెట్టి, అరిటాకులు పీటలముందు వేసి సిద్ధంగావున్నాయి. పిండివంటలతో కూడా. మద్దెలయ్య పెరుగుఅన్నం సగం తింటో పీటమీద పడిపోయినాడు. మేడమీద పువ్వుల తొట్లమధ్య, చల్లగాలిలో మడతమంచాలమీద, తెల్లని దుప్పట్లు పరచి వాటిమీద వాళ్ళని పడుకోమన్నారు. గురువుగారికి కాళ్లు, మదెలయ్యకి చేతులూ నౌకర్లు పడుతున్నారు. నా "మెడకాయి సంగతి యెవరికితెలీదా" అనుకున్నాడు పనిలేనిఆయన. తాంబూలేసుకొంటో కళ్లుమూశారు.

లేచేటప్పటికి రాత్రి తొమ్మిదయింది. వెంటనే కాళ్ళు కడుక్కోడానికి నీళ్ళిచ్చి భోజనాలకి లెమన్నారు. తివాసీలమీద గాసులైట్లముందు తాంబూలాలు వేసుకొంటో కూర్చుని, 'యీ అదృష్టమంతా నిజమాకలా' అని ఆశ్చర్యపడుతో వుండగా, మళ్ళీ ఆముసలామె కనపడ్డది. ఆమెవెంట ఆమె కూతుళ్ళని యిద్దరిని తీసుకొచ్చింది. ముగ్గురూ గురువుగారి పాదాలకి నమస్కారం పెట్టి కూచున్నారు. అప్పుడు ముసలామె మాట్లాడింది :

"అయ్యా, మీరు మాయింటి ముందునించి తెల్లారే పాడుతో వెళ్ళారే, అప్పుడు మీ పాట విన్నాను. అటువంటిసంగీతం నేను విని ముప్పైయేళ్ళయింది. అది వొక మహాతేజస్వి, అవతారపురుషుడు పాడాడు. అప్పుడు నేను నిండుయవ్వనంలో, ఒక జమీందారుగారి ఆదరంలో వున్నాను. యీ సంపద అంతా ఆయనకటాక్షమే. యేనాడు పాటకచేరీలో తెరచాటున నుండి ఆయనపాట విన్నానో, ఆనాడే నాహృదయాన్ని ఆయనకాళ్ళముందు పారేశాను. నా కొక హృదయముందనీ అది శాశ్వతమైనదనీ అంతవరకు తెలీదు. రహస్యంగా ఆయనకి కబురుపంపి నా జీవితం ఆయనకి అర్పించాను. ఆయనకికూడా నన్ను చూచి ఆదరం కలిగింది. నే నేమీ అన్యాయం చెయ్యలేదు. జమీందారుగారితో చెప్పేశాను. యేం జరిగిందో తెలుసునా ? ఆయీశ్వరీసమానుణ్ణి, సహవాసంగా అడివికి పిలుచుకుని వెళ్ళారు జమీందారుగారు. ఆయన యామైనాడో యింతవరకు తెలీదు. ఆయన గానమాధుర్యంలో లీనమైన నా మనసు యీనాటి వరకు కళ్లు తెరవలేదు.

"యీనాడు విన్నాను, మళ్లీ అటువంటి గాంధర్వ ప్రజ్ఞావిశేషము.

"యిప్పుడందరూ పాడేవాళ్లే. కాని ఒక్కడికీ సంగీతజ్ఞానం కొంచెమన్నా వుందా ? పోనీ అభిమానముందా ? పోనీ సంగీతానికీ, గొడ్డులరుపులకీ భేదం తెలుస్తుందా ? జరిగినదంతా విన్నాను. మీరు పాడే విశ్వమోహనగానం యీపాడువూళ్లో యెవరి కర్థమవుతుంది? యే కూనిరాగాలో, హిందూస్తానీ టప్పాలో కొట్టేస్తే, తమరిని ఆకాశానికి పొగిడేసి, ప్రతివెధవా బ్రహ్మరథం పట్టేవాడే !"

తన కూతుళ్ళని చూపి, "వీళ్ళకి సంగీతం యెంతో కష్టపడి నేర్పాను. ఒక్కరోజు సాధకం మానారా ఆరోజు వీళ్ళ మొహం చూడను. యీవాళ మీరు అలిసివున్నారు. పాడమని అడగను. కనక యీదాసురాళ్ళ పాట విని తప్పులు క్షమించాలి" అని వాళ్ళిద్దరిచేతా పాడించింది.

మర్నాటినించి గురువుగారిచాత పాడించడం, తను ఆనందించడమే ఆమెపని. ఇట్లా నాలుగురోజులు గడచినతరవాత, అక్కణ్ణించి కదలడానికి యెంతయిష్టం లేకపోయినా, యింక బావుండదని, వెడతా మన్నారు. శిష్యుడుమాత్రం తను శాశ్వతంగా అక్కడే వుండిపొయ్యే వుపాయ మేదన్నా వుందా అని ఆలోచిస్తున్నాడు. కాని ఆమె వాళ్ళని బలవంతంచేసి, యింకొకపదిహేనురోజు లుంచింది. శిష్యుణ్ణి ఆమె వొక్కసారి కూడా పాడమని అడగనందువల్ల వుండిపొయ్యేఆశలు అణగారిపోయినాయి అతనికి. తాంబూర మీటడంతో అతని ప్రజ్ఞావిశేషాన్ని కూడా ఎవరూ గమనించలేదు. వాళ్లు వెళ్ళేరోజున వెండిపళ్ళెంలో ముప్పైమొహరీలు పోసి గురువుగారిముందుపెట్టి, నమస్కారంచేసి, పట్టుతాపితాలు కట్టబెట్టింది. తక్కినవారికి ఒక్కొక్కరికి తలో యాభైరూపాయలిచ్చింది. పనిలేనాయనకి కూడా.

◆ ◆ ◆

ప్రచురణ : (విచిత్రనళీయం కథల సంపుటి), ఎమెస్కో ప్రచురణలు, 1967